

Tandvårdsbidraget används olika mycket beroende på inkomst och utbildning

Personer som har hög inkomst, som är födda i Sverige eller som har en högre utbildning använder tandvårdsbidraget i större utsträckning än personer som har låg inkomst, som är födda i utlandet eller som har en lägre utbildning.

Det allmänna tandvårdsbidraget är en del av det nuvarande statliga tandvårdsstödet som infördes i juli 2008. Bidraget är i dag 150 eller 300 kronor per år beroende på ålder. Det ska stimulera till regelbundna besök i tandvården för att ge befolkningen bättre förutsättningar för en god tandhälsa.

Syftet med den här analysen är att visa i vilken utsträckning olika delar av befolkningen använder tandvårdsbidraget.

7 av 10 använder det allmänna tandvårdsbidraget

Under tvåårsperioden 2015–2016 använde knappt 5,2 miljoner personer sitt tandvårdsbidrag minst en gång. Det motsvarade 69 procent av dem som har rätt till tandvårdsbidraget. En högre andel kvinnor än män använde bidraget, 73 procent av kvinnorna och 66 procent av männen.

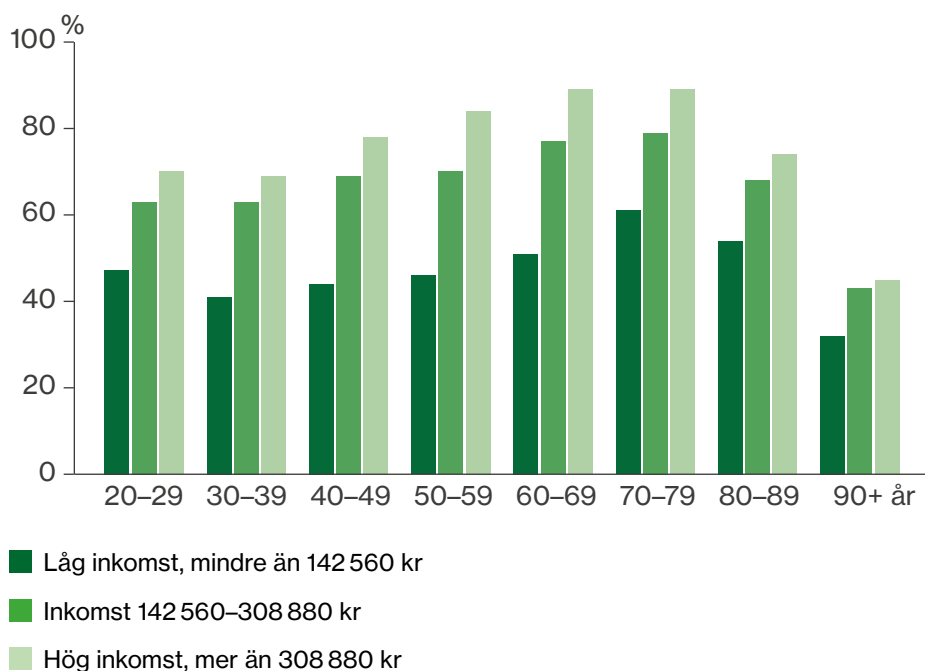

” Av de med hög inkomst använde 80 procent bidraget, av de med låg inkomst använde 48 procent bidraget under perioden 2015–2016.

Personer med hög inkomst använder bidraget mer

Det var vanligare att personer med hög inkomst använde tandvårdsbidraget än att personer med låg inkomst gjorde det. Av de med hög inkomst använde 80 procent bidraget under perioden 2015–2016. Motsvarande andel av de med låg inkomst var 48 procent. Skillnader mellan inkomstnivåer fanns även då hänsyn tas till ålder, kön, utbildning, länstillhörighet, hushållstyp och födelseregion.

Andel som använt allmänt tandvårdsbidrag minst en gång under perioden 2015–2016 fördelat på inkomstnivå och ålder

Inkomstbegreppet

Med inkomst menas disponibel inkomst per konsumtionsenhet. Det är hushållets sammanräknade inkomster fördelade på individerna i hushållet. Disponibel inkomst är all beskattningsbar inkomst av arbete, kapitalvinst m.m. efter att skatt är avdragen.

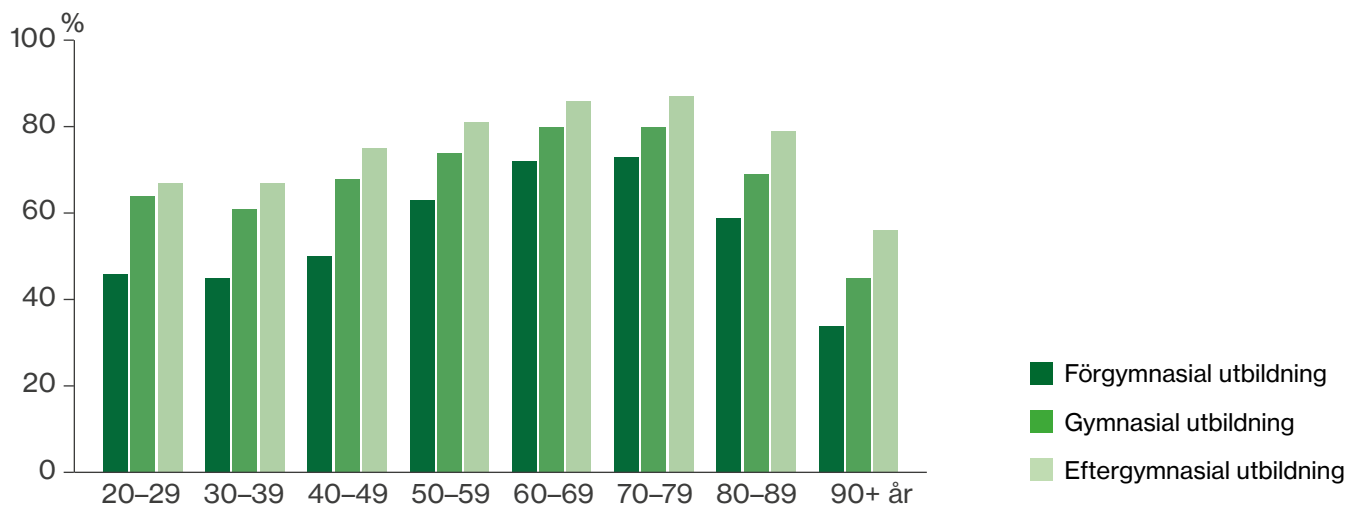
Så har vi definierat inkomstnivåer

Som hög inkomst räknas här en årsinkomst högre än 130 procent av medianinkomsten i befolkningen, vilket motsvarade 308 880 kronor år 2015. Som låg inkomst räknas en årsinkomst lägre än 60 procent av medianinkomsten, vilket motsvarade 142 560 kronor. Uppgift om medianinkomst är hämtad från SCB.

Användningen ökar med utbildningsnivån

Av personer med förgymnasial utbildning som högsta utbildningsnivå använde 60 procent tandvårdsbidraget. Av personer med gymnasial utbildning som högsta utbildningsnivå var det 70 procent, medan andelen för dem med eftergymnasial utbildning var 75 procent. Skillnaderna fanns kvar även när hänsyn tas till ålder, kön, inkomst, län, hushållstyp och födelseregion.

Andel som använt allmänt tandvårdsbidrag minst en gång under perioden 2015–2016 fördelat på högsta genomförda utbildningsnivå och ålder

Att besöka tandvården regelbundet och därmed använda det allmänna tandvårdsbidraget kan till viss del ses som en försäkring mot stora och oförutsedda förändringar i tandhälsa. Sådana förändringar kan leda till omfattande och kostsamma tandvårdsbehov i framtiden.

Högre utbildning och förmåga att skapa en god ekonomi är kända som bra förutsättningar för att investera i sin hälsa generellt. Det kan vara en förklaring till att personer med högre utbildning och personer med hög inkomst använde tandvårdsbidraget i större utsträckning.

Tandvårdsbidraget täcker vanligtvis inte hela kostnaden för ett tandvårdsbesök. Ett besök medför en initial kostnad, men också en osäkerhet om vilka kostnaderna blir om det visar sig att man behöver mer tandvård. För en person med låg inkomst är både den initiala kostnaden och osäkerheten om framtida kostnader en större risk än för en person med hög inkomst.

Födelseregion påverkar också användningen

Personer födda i Sverige använde tandvårdsbidraget mer än personer födda i övriga världen. Totalt 73 procent av födda i Sverige använde bidraget någon gång under perioden 2015–2016. Av födda i övriga Norden var andelen 63 procent och i övriga födelseregioner var den ännu lägre. Dessa skillnader fanns även då hänsyn tas till ålder, kön, inkomst, utbildning, hushållstyp och län.

En möjlig förklaring till skillnaderna kan vara att traditionen att besöka tandvården varierar mellan olika regioner i världen. Sverige har en lång tradition av förebyggande tandvård. Barn och ungdomar har blivit kallade till kostnadsfri tandvård vilket innebär att de allra flesta får en vana av att besöka tandvården regelbundet. Förmodligen består vanan som vuxen för de allra flesta. I andra delar av världen är det vanligare att man besöker tandvården enbart vid akuta besvär.

Sammanboende använder bidraget mer

Sammanboende som bor utan barn var den typ av hushåll där störst andel använde tandvårdsbidraget, 79 procent gjorde det någon gång under 2015–2016. Motsvarande andel för ensamstående som bor utan barn var 63 procent. Av sammanboende med barn under 20 år använde 72 procent bidraget, medan andelen var 65 procent för ensamstående med barn under 20 år. Skillnaderna minskade när hänsyn tas till ålder, kön, inkomst, utbildning, län och födelseregion, men sammanboende använde fortfarande bidraget i högre utsträckning.

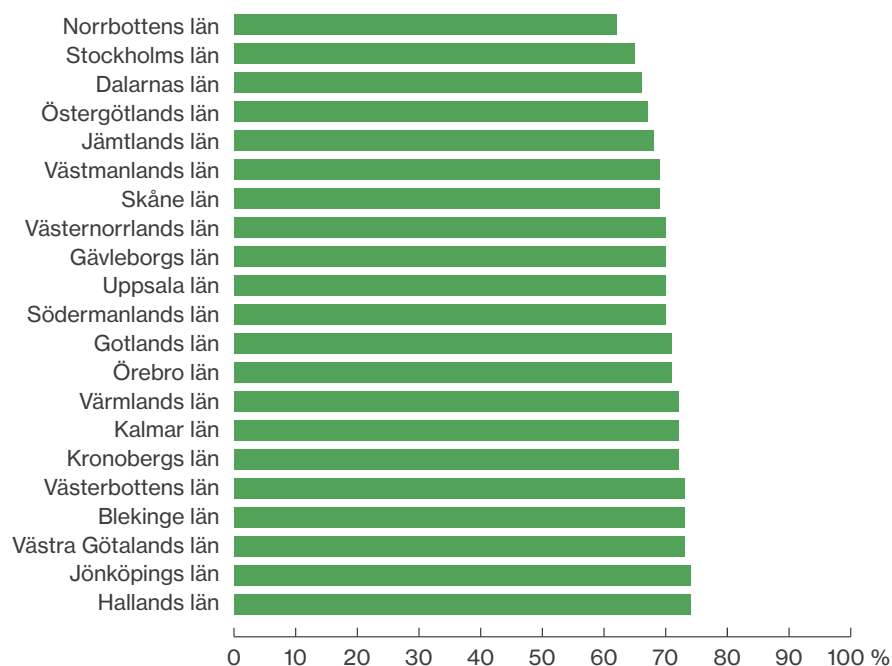
Kanske har sammanboende större möjligheter att tillsammans diskutera och motivera varandra till att ta hand om sin hälsa. Det är också tänkbart att ensamstående med barn behöver ägna mer tid åt att få vardagen att gå ihop, vilket kan minska möjligheten att besöka tandvården och använda tandvårdsbidraget jämfört med sammanboende med barn.

Regionala skillnader finns

Andelen av befolkningen som använde tandvårdsbidraget under perioden 2015–2016 var högst i Hallands län och i Jönköpings län, 74 procent. Därefter kom Västra Götalands län, Blekinge län och Västerbottens län med 73 procent. När hänsyn tagits till ålder, kön, inkomst, utbildning, hushållstyp och födelseregion var Jönköpings län tillsammans med Västra Götalands län de län där befolkningen hade allra högst benägenhet att använda bidraget.

Västra Götalandsregionen betalar tandvårdskostnaden som inte täcks av det allmänna tandvårdsbidraget till och med 24 års ålder. Det kan ha bidragit till att boende i Västra Götaland hade hög benägenhet att använda bidraget.

Andel som använt allmänt tandvårdsbidrag minst en gång under perioden 2015–2016 fördelat på län

Viktigt att tandvårdsbidraget används av alla

Analysen visar att utlandsfödda och socioekonomiskt svaga grupper använder tandvårdsbidraget mer sällan. Andra studier har visat att dessa grupper generellt har sämre upplevd tandhälsa och sämre tandstatus. De borde därför ha ett större behov av tandvård eftersom tandhälsan är den faktor som har störst betydelse för hur ofta en person bör besöka tandvården och därmed använda bidraget. Men resultatet tyder alltså på det omvända, att de använder bidraget mer sällan.

Syftet med det allmänna tandvårdsbidraget är att stimulera till regelbundna förebyggande tandvårdsbesök. Det är därför viktigt att lyfta fram vilka grupper som antas ha sämre tandhälsa och som använder tandvårdsbidraget mer sällan. För att förbättra tandhälsan och därmed minska framtida kostnader för både individ och samhälle är det viktigt att få de med sämre tandhälsa att mer regelbundet besöka tandvården.

Analyser av tidigare tvåårsperioder har också gjorts. Dessa visar att de grupper som under 2015–2016 använde tandvårdsbidraget i minst utsträckning är desamma sedan det nuvarande tandvårdsstödet infördes. Det är viktigt att fortsätta följa användningen av det allmänna tandvårdsbidraget för att se om skillnaderna består.

Viktigaste resultaten

- Andelen som använder tandvårdsbidraget är större bland personer med hög inkomst jämfört med de med låg inkomst.
- Andelen som använder bidraget bland personer med eftergymnasial utbildning är större än bland personer med som högst gymnasial eller förgymnasial utbildning.
- Andelen som använder bidraget är större bland personer som är födda i Sverige än personer som är födda utomlands.
- Utlandsfödda och socioekonomiskt svaga grupper använder bidraget mer sällan – grupper som förmodligen har ett större behov av tandvård.

Författare

Helena Bertilsson
Analytiker, Försäkringskassan

Kontakt

Presstjänsten
010-116 98 88

Om analysen

Analysen bygger på statistik om befolkningens användning av det allmänna tandvårdsbidraget under tvåårsperioden 2015–2016, fördelat på olika bakgrundsfaktorer. En tvåårsperiod har valts för att det är möjligt att använda bidraget under två år.

För att se om skillnader består när hänsyn tagits till viktiga bakgrundsfaktorer har en logistisk regressionsmodell använts. Bakgrundsfaktorerna är ålder, kön, inkomst, utbildning, hushållstyp, födelseregion och län.

Källor och mer att läsa

Försäkringskassans datalager
STORE och SCB.

Försäkringskassan.
[När tänderna får vänta](#)
([Socialförsäkringsrapport 2012:10](#))

Inspektionen för socialförsäkringen
[Inkomstens betydelse för tandvårdskonsumtion \(2016:12\)](#)

Socialstyrelsen
[Befolkningens tandhälsa 2009](#)

[Tillståndet och utvecklingen inom hälso- och sjukvård – Lägesrapport 2017](#)